

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія з педагогічної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

«   »   2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВИХОВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ

для студентів

спеціальності	013 Початкова освіта
освітньо-професійної програми	Початкова освіта
освітньо-професійного ступеня	фаховий молодший бакалавр

Київ-2023

Розробник: Кодач Лілія Іванівна, викладач циклової комісії з педагогічної освіти Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач: Кодач Лілія Іванівна

Протокол від «30» серпня 2023 року № 1

Голова циклової комісії Альона ДОЦЕНКО

Робочу програму перевірено

«___» _____ 2023 р.

Заступник директора з навчально-методичної роботи Оксана ГОЛОВЧАНСЬКА

Заступник директора з навчальної роботи Оксана КАЛАШНИК

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. (_____), «___» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (_____), «___» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (_____), «___» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (_____), «___» _____ 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Вид дисципліни	вибіркова
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів/годин	3/90
Курс	4
Семестр	8
Кількість змістових модулів з розподілом:	3
Обсяг кредитів	3
Обсяг годин, в тому числі:	90
Аудиторні	42
Модульний контроль	6
Самостійна робота	42
Форма семестрового контролю	Залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є формування системи професійної компетентності (знань, прикладних вмінь та навичок) щодо використання принципів, типів, інструментів лідерства сприяння та виявленню, формуванню, розвитку і вдосконаленню лідерських якостей студентів.

Завдання курсу:

- формування лідерського світогляду на основі вивчення та засвоєння теоретичних положень сучасної лідерської парадигми та практичного досвіду світових і вітчизняних лідерів;
- розвиток управлінських, соціально-психологічних, лідерських якостей та компетенцій, здатних підвищувати ефективність професійної діяльності;
- формування небайдужої, активної позиції у вирішенні проблем як особистого життя, так і професійної та суспільної сфер діяльності;
- вироблення мотивації та прагнення до лідерства студентів – майбутніх педагогів;
- сприяння формуванню оптимістичного сприйняття навколишнього середовища, стійкості у стресових і кризових ситуаціях;
- створення й закріплення позитивного досвіду лідерської поведінки та взаємодії з послідовниками;
- формування у студентів наукового світогляду та навичок методологічної культури;
- розвивати у студентів інтелект, творчі якості, здатність до науково-дослідницької та інноваційної діяльності.

Дисципліна «Виховання лідерських якостей» як вибіркового компонента освітньо-професійної програми, забезпечує оволодіння студентами загальними, фаховими та предметними компетентностями.

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
Загальні компетентності		
ЗК-5	здатність активно, відповідально та ефективно реалізовувати громадянські права й обов'язки з метою розвитку демократичного суспільства; використовувати способи діяльності й моделі поведінки, що відповідають чинному законодавству України.	Модуль 1: 1-5 Модуль 2: 6-8 Модуль 3: 9-11
ЗК-7	здатність діяти соціально відповідально та свідомо; здатність до цінування та поваги до різноманітності і мультикультурності.	Модуль 1: 1-5 Модуль 2: 6-8 Модуль 3: 9-11

ЗК-8	здатність до ефективної міжособистісної взаємодії. Здатність працювати в команді, здатність до співпраці.	Модуль 2: 6-8 Модуль 3: 9-11
Фахові компетентності		
ФК-17	здатність застосовувати комунікативні знання, навички, вміння, настанови, стратегії й тактики комунікативної поведінки, здобутий досвід комунікативної діяльності, а також індивідуально-психологічні якості особистості задля успішного здійснення в конкретних умовах педагогічної комунікативної діяльності зі здобувачами початкової освіти, батьками, колегами.	Модуль 1: 1-5 Модуль 2: 6-8 Модуль 3: 9-11
Предметні компетентності		
	знати і розуміти сутність, значення і роль лідерства в педагогічній діяльності;	Модуль 1: 1-5
	знати основні ідеї базових концепцій та теорій лідерства, вміти оцінити власний лідерський потенціал, вміти проаналізувати і визначити стиль лідерства керівника;	Модуль 1: 1-5 Модуль 2: 6-8
	вдосконалювати власний стиль мислення, розвиваючи потенціал лідера;	Модуль 2: 6-8 Модуль 3: 9-11
	здатність застосовувати у педагогічній діяльності принципи відповідальності, служіння людям, ініціативності;	Модуль 1: 1-5 Модуль 2: 6-8 Модуль 3: 9-11
	здатність вдосконалювати адміністративно-організаційні, соціально-психологічні, індивідуальні та морально-етичні якості та використовувати кращі практики в педагогічній діяльності;	Модуль 2: 6-8 Модуль 3: 9-11
	здатність демонструвати знання щодо сутності феномена лідерства в освітньому просторі, актуальних проблем і вимог до сучасного лідерства в освітній організації, принципів формування професійної команди, орієнтованої на результат, методів виявлення власного лідерського потенціалу;	Модуль 2: 6-8 Модуль 3: 9-11
	здатність розробляти та аргументувати вибір форм, методів, технологій навчання та виховання особистості лідера з урахуванням сучасних викликів, освітніх стратегій та умінь застосовувати їх на практиці.	Модуль 2: 6-8 Модуль 3: 9-11

3. Результати навчання за дисципліною

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

- проєктувати зміст і методику проведення виховних заходів для здобувачів початкової освіти. **(ПРН-16)**;
- здійснювати педагогічну комунікацію з іншими суб'єктами освітнього процесу початкової школи на засадах етики професійного спілкування, мовленнєвого етикету. **(ПРН-16)**.
- володіти лідерським світоглядом на основі вивчення та засвоєння теоретичних положень сучасної лідерської парадигми та практичного досвіду світових і вітчизняних лідерів;
- опанувати управлінські, соціально-психологічні, лідерські якості та компетенції, здатних підвищувати ефективність професійної діяльності;
- мати небайдужу, активну позицію у вирішенні проблем як особистого життя, так і професійної та суспільної сфер діяльності;
- демонструвати знання щодо сутності феномена лідерства в освітньому просторі, актуальних проблем і вимог до сучасного лідерства в освітній організації, принципів формування професійної команди, орієнтованої на результат, методів виявлення власного лідерського потенціалу;
- розробляти та аргументувати вибір форм, методів, технологій навчання та виховання особистості лідера з урахуванням сучасних викликів, освітніх стратегій та уміння застосовувати їх на практиці.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт			
		Аудиторна:			Самостійна робота
		Лекції	Семинари	Практичні	
Змістовий модуль 1. Лідерство та етичні засади ділових стосунків.					
Тема 1. Лідерство: сутність і особливості.	8	2	2		4
Тема 2. Рольові функції і типологічні характеристики лідерства.	10	2	4		4
Тема 3. Альтернативні класифікації стилів лідерства та їх використання.	8	2	2		4
Тема 4. Спілкування як основний інструмент лідера.	4		2		2
Тема 5. Приклади лідерства у світовій та національній історії.	6		2		4
Модульний контроль	2				
Разом	38*	6	12		18
Змістовий модуль 2. Структура лідерських якостей майбутнього фахівця освітньої сфери.					
Тема 6. Моделювання кластеру лідерських якостей. Розвиток лідерського потенціалу.	6	2	2		2
Тема 7. Самопрезентація, самовираження і комунікація лідера в освітній сфері. Реалізація лідерського потенціалу особистості.	12	2	4		6
Тема 8. Лідерські компетенції. Соціальна відповідальність лідера.	4		2		2
Модульний контроль	2				
Разом	24*	4	8		10
Змістовий модуль 3. Сучасні технології виховання лідерських якостей в освіті.					
Тема 9. Технологія створення команди на засадах лідерства. Створення команди: умови та основні методи роботи.	8	2	2		4
Тема 10. Технологія управління діяльністю команди. Управлінські рішення.	10	2	2		6
Тема 11. Коучинг як сучасна технологія лідерства. Застосування коучингу в освітній діяльності	8	2	2		4
Модульний контроль	2				
Разом	28*	6	6		14
Усього	90	16	26		42

* з урахуванням модульного контролю (6 год)

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Лідерство та етичні засади ділових стосунків.

Тема 1. Лідерство: сутність і особливості.

Природа лідерства. Дефініції лідерства. Закони лідерства. Підходи до вивчення лідерства. Вітчизняні та зарубіжні дослідження лідерства. Сучасні сфери дослідження лідерства. Персоналістичні теорії (теорії лідерських «якостей» К. Берда, Р. Стогдилла); ситуаційні теорії (теорії лідерства Ф. Фідлера, П. Херси й К. Бланшара); поведінкові теорії (модель Д. Макгрегора, концепція кредиту довіри Е. Холландера, двовимірна модель лідерства Р. Блейка й Дж. Моутон), ціннісні теорії (теорії лідерства С. Кучмарски й Т. Кучмарски, концепція «обслуговуючого лідерства» Р. Гринлифа).

Основні поняття теми: лідерство, дефініції лідерства, теорії лідерства, закони лідерства.

Семінарське заняття 1. Лідерство: сутність і особливості.

Рекомендована література: основна [1; 2; 3; 4, 5, 6] додаткова [10, 14, 17].

Тема 2. Рольові функції і типологічні характеристики лідерства.

Функції лідерства. Типи поведінки лідерів. Загальноприйняті помилки у сприйнятті лідерства. Лідерство та його класифікація. Класифікація лідерських якостей. Розбіжності між поняттями «лідер» і «керівник».

Основні поняття теми: функції лідерства, помилки у сприйнятті лідерства, лідерські якості, поняття «лідер», поняття «керівник».

Семінарське заняття 2. Функції лідерства та їх характеристика.

Семінарське заняття 3. Лідерство та його класифікація.

Рекомендована література: основна [1; 2; 3, 4, 5, 6] додаткова [4, 6, 10, 11, 14, 15, 17].

Тема 3. Альтернативні класифікації стилів лідерства та їх використання.

Стилі лідерства за К. Левінім. Резонансні та дисонансні стилі лідерства. Стилі лідерства за Голманом, Бояцисом та Маккі. Сутність директивного, батьківського, демократичного, еталонного, наставницького та авторитетного стилів лідерства. Основний стиль лідерства. Форми впливу та влади. Ситуаційна модель прийняття рішень Врума-Йеттона-Яго. Модель ситуаційного лідерства Фідлера. Ситуативна модель «шляхи – цілі» Мітчела і Хауса. Теорія життєвого циклу Херси і Бланшара.

Основні поняття теми: стилі лідерства, вплив, влада, ситуаційна модель прийняття рішень, модель ситуаційного лідерства, ситуативна модель «шляхи-цілі».

Семінарське заняття 4. Стили лідерства та їх особливості.

Рекомендована література: основна [1; 2;3, 4, 5, 6] додаткова [4, 6, 10, 11, 14, 15, 17].

Тема 4. Спілкування як основний інструмент лідера.

Роль лідера в управлінні організаційною культурою. Роль лідера в управлінні комунікаціями. Основні характеристики спілкування лідера. Бесіда як основна функціональна форма спілкування лідера. Методика організації ефективної бесіди.

Основні поняття теми: лідер, організаційна культура, спілкування лідера, бесіда.

Семінарське заняття 5. Спілкування як основний інструмент лідера.

Рекомендована література: основна [1; 2; 3; 4, 5, 6] додаткова [2, 5, 7, 10, 11, 14, 15, 17].

Тема 5. Приклади лідерства у світовій та національній історії.

Приклади політичного лідерства у світовій історії. Прояви лідерства в освіті, науці, винахідники та нобеліати України. Лідерство в культурі і мистецтві, спорті. Релігійне і духовне лідерство.

Основні поняття теми: політичний лідер, лідерство в освіті, культурі, науці, мистецтві, спорті, релігійне лідерство.

Семінарське заняття 6. Приклади лідерства у світовій та національній історії.

Рекомендована література: основна [1; 2;3, 4, 5, 6] додаткова [1, 2, 3, 4, 5, 7, 9, 14. 17].

Змістовий модуль 2. Структура лідерських якостей майбутнього фахівця освітньої сфери.

Тема 6. Моделювання кластеру лідерських якостей. Розвиток лідерського потенціалу.

Лідерські якості, види лідерських якостей та їх характеристика. Ретроспективний аналіз якостей лідера. Відбір і характеристика лідерських якостей. Етапи самовдосконалення лідерських якостей.

Основні поняття теми: лідерські якості, аналіз лідерських якостей, самовдосконалення лідерських якостей.

Семінарське заняття 7. Лідерські якості та розвиток лідерського потенціалу.

Рекомендована література: основна [1; 2; 3, 4, 5, 6] додаткова [2, 3, 4, 5, 6, 7, 11, 12, 14].

Тема 7. Самопрезентація, самовираження і комунікація лідера в освітній сфері. Реалізація лідерського потенціалу особистості.

Комунікація лідера: поняття, види, форми. Способи позиціонування лідерських якостей. Складового іміджу керівника. Характеристики, що впливають на створення іміджу керівника. Структура особистого бренду керівника. «зовнішній» та «внутрішній» імідж керівника. Лідерський потенціал особистості. Вдосконалення лідерського потенціалу майбутніх фахівців освітньої сфери. Обов'язкові якості лідера. Розвиток емоційного інтелекту лідера. Ірраціональне у лідерстві.

Основні поняття теми: комунікація лідера, позиціонування лідерських якостей, імідж керівника, особистісний бренд керівника, лідерський потенціал особистості, емоційний інтелект лідера.

Семінарське заняття 8. Самопрезентація, самовираження і комунікація лідера в освітній сфері.

Семінарське заняття 9. Позиціонування лідерських якостей та імідж керівника.

Рекомендована література: основна [1; 2; 3, 4, 5, 6] додаткова [2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 19].

Тема 8. Лідерські компетенції. Соціальна відповідальність лідера.

Сутність лідерської компетентності педагогічних працівників. Напрями розвитку лідерських компетентностей. Соціальна відповідальність лідера. Лідерство під час воєнного стану. Роль лідера в педагогічному колективі.

Основні поняття теми: лідерські компетентності, розвиток лідерських компетентностей, соціальна відповідальність лідера.

Семінарське заняття 10. Лідерські компетенції. Соціальна відповідальність лідера.

Рекомендована література: основна [1; 2; 3, 4, 5, 6] додаткова [1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 15, 18, 19].

Змістовий модуль 3. Сучасні технології виховання лідерських якостей в освіті.

Тема 9. Технологія створення команди на засадах лідерства.

Створення команди: умови та основні методи роботи.

Моделі формування команд. Типологія команд. Характеристики етапів створення груп. Основні складові, що безпосередньо впливають на ефективність командоутворення. Основні індивідуальні стилі формування керівником управлінської команди: заступницький, партнерський, формально-діловий й об'єднуючий. Вікові особливості суб'єкта командоутворення. Професійна й управлінська компетентність керівника щодо стратегії створення команди. Критерії відмінності команди від звичайної групи. Особливості командної діяльності. Етапи формування командного лідерства в закладі загальної середньої освіти. Теорія формування команди за В.Тукман. Модель «Три кола командного лідерства» за J.Adair.

Основні поняття теми: команда, група, командоутворення, суб'єкт командоутворення, командна діяльність, модель «три кола командного лідерства».

Семінарське заняття 11. Технологія створення команди на засадах лідерства.

Рекомендована література: основна [1; 2, 3, 4, 5, 6] додаткова [1, 2, 3, 4, 6, 8, 9, 12, 13, 15, 16, 18, 19].

Тема 10. Технологія управління діяльністю команди. Управлінські рішення.

Сутність корпоративної культури. Лідерство як риса діяльності управлінської команди. Роль керівника в розвитку етичної культури та дотриманні етичних норм. Елементи мистецтва переконання. Стилі конфліктів. Лідерство і різноманітність. Значення толерантності. Структура, властивості ораторської мови. Оцінка аудиторії. Вербальна й візуальна адаптація. Визначення цілей виконання. Проведення огляду за якістю виконання. Професійне виконання. Бенчмаркінг. Організаційний успіх. Поліпшення виконання через зміну поведінки. Дотримання дисципліни. Запобігання «вигоранню».

Основні поняття теми: корпоративна культура, управлінські рішення, мистецтво переконання, стилі конфліктів, оцінка аудиторії, професійне виконання, бенчмаркінг, організаційний успіх, дисципліна, «вигорання».

Семінарське заняття 12. Технологія управління діяльністю команди. Управлінські рішення.

Рекомендована література: основна [1, 2, 3, 4, 5, 6] додаткова [1, 2, 3, 4, 5, 8, 10, 11, 12, 14, 17, 18]

Тема 11. Коучинг як сучасна технологія лідерства. Застосування коучингу в освітній діяльності.

Основні підходи до визначення поняття «коучинг». Історія виникнення коучингу. Мета, принципи та види коучингу. Особистість коуча: професійні стандарти. Особливості коучингового процесу. Оцінка ефективності коучингу. Інструменти коучингу та їх застосування в закладі загальної середньої освіти.

Основні поняття теми: поняття «коучинг», коуч, коучинговий процес, інструменти коучингу, техніка «Колесо балансу», стратегія Уолта Діснея, модель GROW, піраміда Роберта Ділтса, техніка шкалювання.

Семінарське заняття 13. Коучинг як сучасна технологія лідерства.

Рекомендована література: основна [1, 2, 3, 4, 5, 6] додаткова [1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 19].

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-ть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	3	2	2	3	3
Відвідування семінарських занять	1	6	6	4	4	3	3
Робота на семінарському занятті	10	6	60	4	40	3	30
Виконання завдань для самостійної роботи	5	5	25	3	15	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Разом		-	119	-	86	-	76
Максимальна кількість балів:			281				
Розрахунок коефіцієнта:			2,81				

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Завдання для самостійної роботи є необхідною частиною навчально-методичного комплексу дисципліни.

Зміст самостійної роботи студентів має таку структуру:

1. Опрацювати зміст тем за літературою.
2. Відповісти на питання до семінарського заняття.
3. Виконати завдання (оцінюється в 5 балів).

Змістовий модуль 1. Лідерство та етичні засади ділових стосунків.

Тема 1. Лідерство: сутність і особливості.

1. Зробити порівняльну характеристику теоріям лідерства, проаналізувати спільне та відмінне, зазначити особливості та яка з теорій найбільше імponує Вам.

Тема 2. Рольові функції і типологічні характеристики лідерства.

1. Зробити структуру функцій лідерства, визначити пріоритетні функції та їх особливості.

2. Проаналізувати які функції лідерства застосовуєте Ви в повсякденному житті.
3. Написати есе на тему: «Лідер і керівник: схожість та відмінність понять».

Тема 3. Альтернативні класифікації стилів лідерства та їх використання.

1. Зробити порівняльну характеристику стилів лідерства, зазначивши їх особливості.
2. Змодельуйте ситуацію, що Ви керівник закладу загальної середньої освіти. Який стиль лідерства Ви б обрали для управління закладом. Обґрунтуйте свою думку.

Тема 4. Спілкування як основний інструмент лідера.

1. Спроектуйте діалог ефективної бесіди між лідером та колективом закладу загальної середньої освіти.

Тема 5. Приклади лідерства у світовій та національній історії.

1. Підготувати презентацію про життєвий шлях та історію успіху відомого лідера у світовій або національній історії.

Змістовий модуль 2. Структура лідерських якостей майбутнього фахівця освітньої сфери.

Тема 6. Моделювання кластеру лідерських якостей. Розвиток лідерського потенціалу.

1. Підготувати карту лідерських якостей, які варто формувати, щоб підвищити лідерський потенціал.
2. Підготувати тренінгове заняття на розвиток лідерських якостей.

Тема 7. Самопрезентація, самовираження і комунікація лідера в освітній сфері. Реалізація лідерського потенціалу особистості.

1. Створити портрет лідера, зазначити його якості та потенціал.
2. Розробити структуру особистого бренду керівника закладу загальної середньої освіти.

Тема 8. Лідерські компетенції. Соціальна відповідальність лідера.

1. Проаналізувати та подати у формі таблиці основні помилки керівників закладів освіти, зазначити над якими лідерськими компетентностями таким особам варто працювати.
2. Написати есе на тему: «Соціальна відповідальність лідерів: чи мають лідери відповідати за наслідки своїх слів та дій?»

Змістовий модуль 3. Сучасні технології виховання лідерських якостей в освіті.

Тема 9. Технологія створення команди на засадах лідерства.

Створення команди: умови та основні методи роботи.

1. Виконати порівняльну характеристику типологій команд, зазначити їх особливості.
2. Розробити тренінгове заняття для командоутворення педагогічного колективу.

Тема 10. Технологія управління діяльністю команди. Управлінські рішення.

1. Написати есе на тему: «Особливості управління педагогічним колективом».
2. Розробити мапу методів управління командою педагогів для ефективної співпраці та взаємодії.

Тема 11. Коучинг як сучасна технологія лідерства. Застосування коучингу в освітній діяльності.

1. Зробити порівняльний аналіз основних інструментів коучингу та зазначити їх спільні та відмінні характеристики, переваги та недоліки кожної з технік коучингу.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Якісними критеріями оцінювання виконання самостійної роботи студентами є:

1. Повнота виконання завдання: елементарна, фрагментарна, повна, неповна.
2. Рівень самостійності студента: під керівництвом викладача, консультація викладача, самостійно.
3. Рівень сформованості навчально-інформаційних умінь (роботи з підручником, складання плану, конспекту, вміння користуватися бібліотекою, спостереження, експеримент тощо).
4. Рівень сформованості навчально-інтелектуальних умінь (визначення понять, аналіз, синтез, порівняння, класифікація, систематизація, узагальнення, абстрагування, вміння відповідати на запитання, вміння виконувати творчі завдання тощо).
5. Рівень сформованості фахових методичних вмінь: низький (володіння умінням здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу); середній (володіння умінням вибирати відомі способи дій для виконання фахових завдань); достатній (уміння застосовувати набуті знання у стандартних практичних ситуаціях); високий (володіння умінням творчо-пошукової діяльності).

Оцінка	Критерії оцінювання
5	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Студент здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал. Практичне завдання виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом.
4	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Студент виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. У відповідях допущені несуттєві помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення слухача до фактів.
3	Студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, намагається аналізувати факти й події, робити висновки, але дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні матеріалу. У практичних завданнях припущені несуттєві помилки.
2	Оцінюється завдання, що містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Студент виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення.
1	Оцінюється завдання, що містять знання у формі окремих фактів, елементарних уявлень, що відтворюють незначну частину навчального матеріалу, володіють окремими видами умінь на рівні копіювання зразка, виконання певної навчальної дії.

6.3. Критерії оцінювання виконання практичних, лабораторних робіт та відповіді на семінарському занятті

Критерії оцінювання за 10 бальною шкалою

Кількість балів	Значення оцінки (характеристика відповіді)
10	Відмінний рівень виконання завдань/відповідь повна, вичерпна й достатньо обґрунтована з, можливими, незначними недоліками
9	Достатньо високий рівень виконання завдань/відповідь без суттєвих (грубих) помилок, але не містить повних обґрунтувань
8	В цілому добрий рівень виконання завдань/відповідь містить незначну кількість несуттєвих помилок
7	Посередній рівень виконання завдань/відповідь містить значну кількість недоліків та/або незначну кількість помилок
5-6	Мінімально допустимий рівень виконання завдань, містить недоліки та помилки/відповідь неповна, що характеризується-недостатньою

	обґрунтованістю, фрагментарністю, наявністю недоліків та помилок
3-4	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у формальному запам'ятанні деяких понять і фактів, без належного їх розуміння, нездатності застосувати такі знання при вирішенні завдань
1-2	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у неспроможності відтворити означення базових понять, положень, невмінні їх застосувати або виконання завдання/відповідь розпочата чи взагалі відсутня.

6.4. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль проводиться за навчальним матеріалом окремих модулів після завершення лекційних і семінарських занять в письмовій формі. Тривалість проведення письмового модульного контролю становить 2 академічні години. Модульний контроль проводиться в письмовій формі і містить 25 різних за формою тестів. За кожну правильну відповідь на одне тестове завдання виставляється 1 бал, за неправильну відповідь – 0 балів. Максимальна кількість балів за виконання роботи – 25.

6.5. Форми проведення семестрового контролю – залік

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Рекомендовані джерела

Основна література:

1. Вербовська Л. С., Боднар Г.Ф., Микитюк Н.Є. Технології лідерства в організації: практикум. Івано-Франківськ: «ІФНТУНГ», 2021. 47 с. URL: https://nung.edu.ua/sites/default/files/2022-01/Praktykum%20TLO_2021.pdf
2. Войтко С.В. Лідерство та антикризовий менеджмент : підручник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. 194 с. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/46821/1/Liderstvo.pdf> ¶
3. Ібрагімова І.М. Лідерство у громаді. Як оснажувати людей та досягати спільних цілей: посібник. Київ: Юстон, 2020. 106 с. URL: http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Leadership_In_Hromada.pdf
4. Іванова Н.Г., Паливаода О.О., Андрусин Ю. І. Психологічні засади лідерства в системі стратегічних комунікацій: навчальний посібник. Київ: НА СБУ, 2022. 120 с. URL: https://academy.ssu.gov.ua/uploads/p_157_91421497.pdf
5. Рубенштейн Д. Бути лідером. Мудрість від тих, хто змінив правила гри. Київ: Лабораторія, 2021 448 с.
6. Федулова С.О. Сучасні стратегії лідерства: міжнародний аспект: навчальний посібник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. 80 с. URL: <https://ir.duan.edu.ua/handle/123456789/3891>

Додаткова література:

1. Біленкова Л.М., Костащук О.І. Формування активної лідерської позиції майбутнього вчителя. Науковий журнал «Інноваційна педагогіка». Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій. Випуск 48. Том 1. Видавничий дім «Гельветика». 2022. С.9-13.
2. Вербовська Л. С., Боднар Г. Ф., Микитюк Н. Є. Технології лідерства в організації: конспект лекцій. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ. 2021. 80 с
3. Від керівника до лідера: практичні поради для директорів шкіл та керівників відділів освіти: посібник-путівник. Київ, 2019. 60 с. URL: <https://znayshov.com/FR/5925/168.pdf>
4. Даниленко І.С., Полякова Г.А. Розвиток командного лідерства в освітньому середовищі закладу освіти. Педагогічні науки: збірник наукових праць. Секція 1. Методологія та історія педагогіки. №92, 2020. С. 14-20. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/4340>
5. Діалог, переговори та дебати: посіб. для вчителів. Київ: Симоненко О. І., 2021. 114 с. URL: <https://znayshov.com/FR/10481/465.pdf>
6. Дубініна О.М., Ігнатюк О.А. Методика діагностики професійно значущих якостей педагога-лідера. Теоретичні та прикладні аспекти дослідження феноменів лідерства, управління та розвитку соціального об'єкту. Теорія і практика управління системами. 1. 2020. URL:

<https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/c05430d0-35f4-47d4-960f-4a7ea1c5c5da/content>

7. Емоційний інтелект лідера. Д. Гоулман, Р. Бояціс, Е. Макі. Видавництво: Наш формат. К. 2019. 288 с

8. Ємчук Т. В., Чубрей О. Формування лідерських якостей здобувачів освіти у виховному процесі закладів зальної середньої освіти. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки, (206). 2022. С. 121-126. URL: <https://pednauk.cuspu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/1321>

9. Єрмоленко А.Б. Сучасна модель розвитку лідерської компетентності педагогічних працівників професійної освіти в системі підвищення кваліфікації. Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки. 2021. Вип. 1 (45). С. 205-213.

10. Жидачин А.Я. Теоретичне дослідження ціннісно-сміслового аспекту лідерства. Етико-естетична традиція у вітчизняній культурі: Матеріали XII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів, молодих науковців та науково-педагогічних працівників, 1 грудня 2022 року. за заг. ред. О. Ф. Коннова. Київ: УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. С. 72-79. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/40382/Etykoestetychna%20tradytsiia.pdf?sequence=1#page=73>

11. Кобушко Я.В., Таранюк К.В. Лідерство та команда в публічному управлінні: конспект лекцій. Суми: Сумський державний університет, 2020. 175 с.

12. Коломієць, А., Коломієць, Л. Психолого-педагогічні засади розвитку лідерських якостей учителів в освітньому середовищі початкової школи. Лідер. Еліта. Суспільство Leader. Elite. Society. № 1. С. 91-106.

13. Лютий, М. Уявлення учасників освітнього процесу закладу вищої освіти про показники лідерської компетентності майбутнього 65 викладача. Теорія і практика управління соціальними системами. № 3. 2019. С. 85- 97.

14. Нестуля О.О., Нестуля С.І., Кононець Н.В. Дидактика лідерства: сучасні погляди на формування лідерської компетентності здобувачів вищої освіти: монографія. Полтава: ПУЕТ, 2021. 591 с

15. Паламарчук, О., Лазаренко Н., Коломієць Д. Ресурсне забезпечення розвитку лідерських якостей у процесі особистіснопрофесійного становлення майбутнього вчителя. Лідер. Еліта. Суспільство. 2019. С.77-90.

16. Похилюк О.М. Особливості тренінгових технологій виховання лідерських якостей майбутніх спеціалістів освітньої галузі. Молодий вчений. № 1.1 (113.1), 2023. С. 69-74. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5734/5612>

17. Радчук Г.К., Козак О.В. Теорії лідерства в сучасному психологічному дискурсі. Integración de las ciencias fundamentales y aplicadas en

el paradigma de la sociedad post-industrial. Volumen 3. 2020. С. 209-112. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/23060/1/radchuk_20.pdf

18. Савченко Л. Розвиток ціннісних аспектів педагогічного лідерства у закладах загальної середньої освіти засобами проєктної діяльності. Український педагогічний журнал. №2, 2023. С. 156-161. URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/670/688>

19. Сергеева Л.М., Просіна О.В., Ілляхова М.В. Творчість як фактор мотивації досягнень: навчальний посібник. Київ, 2023. 124 с. URL: <https://znayshov.com/FR/21824/831.pdf>

8. Навчально-методична карта дисципліни «Виховання лідерських якостей»

Разом: 90 год, лекції –16 год, семінарські заняття – 26 год., модульний контроль – 6 год.,
самостійна робота – 42 год.

Модулі	Змістовий модуль 1.					Змістовий модуль 2.			Змістовий модуль 3		
Назва модуля	Лідерство та етичні засади ділових стосунків.					Структура лідерських якостей майбутнього фахівця освітньої сфери.			Сучасні технології виховання лідерських якостей в освіті.		
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Дати											
Теми лекцій	Лідерство: сутність і особливості.	Рольові функції і типологічні характеристики лідерства.	Альтернативні класифікації стилів лідерства та їх використання.			Моделювання кластеру лідерських якостей. Розвиток лідерського потенціалу.	Самопрезентація, самовираження і комунікація лідера в освітній сфері. Реалізація лідерського потенціалу особистості.		Технологія створення команди на засадах лідерства. Створення команди: умови та основні методи роботи.	Технологія управління діяльністю команди. Управлінські рішення.	Коучинг як сучасна технологія лідерства. Застосування коучингу в освітній діяльності.
Теми семінарських занять	Лідерство: сутність і особливості.	Функції лідерства та їх характеристика. Лідерство та його класифікація.	Стилі лідерства та їх особливості.	Спілкування як основний інструмент лідера.	Приклади лідерства у світовій та національній історії.	Лідерські якості та розвиток лідерського потенціалу.	Самопрезентація, самовираження і комунікація лідера в освітній сфері. Позиціонування лідерських якостей та імідж керівника.	Лідерські компетенції. Соціальна відповідальність лідера.	Технологія створення команди на засадах лідерства.	Технологія управління діяльністю команди. Управлінські рішення.	Коучинг як сучасна технологія лідерства.
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1					Модульна контрольна робота 2			Модульна контрольна робота 3		
Підсумковий контроль	Залік, Коефіцієнт: 2,81										